

In het licht van de ondergaande zon

voor mijn ouders

ISBN: 9789402115314

© Adriana (Jannie) van Lotringen

© Vormgeving en omslag: Adriana van Lotringen

ADRIANA VAN LOTRINGEN

IN HET LICHT
VAN DE
ONDERGAANDE ZON

roman

*De grote spiegel ligt in gruzelementen.
Het oog van de ovale lijst heeft het begeven.
Ze kan zich niet bewegen of ze verwondt zich.
Overal liggen scherven.
Tot waar ze maar kijken kan,
ziet ze zichzelf weerspiegeld
in duizenden bloedende stukjes ik.*

LEVEN

*Je wilde verwachtingsvol leven
bruisend van energie.*

*Je wilde je doel bereiken,
genieten, liefhebben.*

*Nieuwsgierig naar wat er
te ontdekken valt.*

*Zonder te weten wat het leven
precies voor je in petto had.*

*Je was op zoek naar
goud, mirre en wierook.*

*En ineens gaat het mis,
deelt het leven een klap uit.*

*Waar blijven dan de schatten
die je bij je droeg?*

1

Lisa staat voor de spiegel en kijkt aandachtig naar zichzelf. Wat ziet Matteo wanneer zijn blik over haar naakte lichaam glijdt? Ze weet dat ze naar zichzelf kijkt en toch is het of een vreemde haar aanstaart en nauwkeurig haar lijf bestudeert. Ze denkt terug aan de opwindning van de eerste keer dat ze zich blootgaf aan hem. Ze heeft zin zich extra mooi te maken. Ze zoekt in haar garderobe naar iets speciaals. Terwijl ze jurken langsgaat, schieten flarden herinneringen voorbij. Een lange smaragdgroene robe met zilveren pareltjes. Ze glimlacht even als ze terugdenkt aan dat bizarre bruiloftsfeest. Rosalie et Alain wilden een feeëriekke dag om nooit te vergeten. Een kasteel met weelderige tuinen, rijtuigen getrokken door paarden, pracht en praal, white tie. De ene gast was nog fraaiër getooid dan de ander. Het verkeer werd stilgelegd voor de huwelijksstoet, mensen vergaapten zich aan het schouwspel. Hun sprookje hield maar kort stand. Geen idee wat er van hen geworden is. Vrienden van toen. Al lang uit het oog verloren.

Die eerste keer was verweven met een duizelingwekkende vervoering. Ze neemt de jurk die hij haar in Nice cadeau deed. Matteo heeft hem destijds zelf uitgekozen. Een lavendelblauwe satijnen cocktailjurk met een gewaagd décolleté en in de voile rand minuscuul geborduurde vergeet-me-nietjes. Hij zit nog steeds als gegoten.

Ze neuriet een oude wijs: *Un jour tu verras, on se rencontrera, quelque part, n'importe où,*

*guidés par le hasard Ze lakt haar nagels blauw, stift haar lippen kersenrood, waagt zich op violette pumps die haar ranke gestalte nog beter doen uitkomen. Nous nous regarderons, et nous nous sourirons, et la main dans la main, par les rue nous irons ...*¹

Op het verjaardagsfeest blijven opmerkingen over haar leeftijd niet achterwege.

‘Vierenveertig, dat móét je wel vieren!’

‘Wist je, mama, dat er engelen zijn die via dubbele getallen proberen je aandacht te trekken. Dus jij moet wel goed opletten dit jaar’, zegt Lorenzo.

De champagneglazen worden geheven; ‘à la tienne’, de hapjes geserveerd. Ze danst met David. Daarna neemt Matteo haar mee voor een slowfox.

‘Wat zie je er mooi uit! Je bent nog altijd beeldschoon.’

‘Dus je weet het nog. Je weet nog van die week in Nice?’

‘Die staat in mijn geheugen gegrift’, fluistert hij.

William en Molly, een Engels koppel, laten weten dat ze naar Spanje verhuizen om een nieuwe start te maken. Een nieuwe start, kan dat als ze dezelfde blijven? Het minste strobreed dat in de weg ligt, is voor haar gelijk een hoge drempel. Lisa herinnert zich niet Molly ooit gesproken te hebben zonder een of andere klacht

¹ Chanson van Marcel Mouloudji, Un jour tu verras. : Je zult zien, op een dag zullen we elkaar ontmoeten, ergens, maakt niet uit waar, door het toeval geleid. We zullen naar elkaar kijken, naar elkaar glimlachen en hand in hand door de straten gaan....

te horen. Je kon het zo gek niet bedenken of er was iets mis. De dorpswinkels, het weer, haar schoenen, collega's, de Fransen die je niet begrijpen, niks deugde. Ze ziet haar instemmend knikken als Gérard, chef van de gendarmerie, met bijval van Marine, *sa petite amie*, verkondigt dat vreemdelingen heel Europa verzieken.

'Er zit veel tuig tussen! Ze vergiftigen onze jongeren met drugs. Het kan zomaar gebeuren dat ze er op losslaan als iets hen niet bevalt. Dat geloof van hen is achterhaald en onderdrukkend, dat moet je niet willen!'

'Ho, ho', nuanceert David, 'elke religie heeft wel iets gevaarlijks.'

'Sinds de grensbewakingen zijn weggefallen is de criminaliteit alleen maar toegenomen', verkondigt Marine.

Lisa heeft Matteo gevraagd dat stel niet meer uit te nodigen. Ze zorgden al vaker voor een wanklank. Maar Matteo vindt het beter Gérard te vriend te houden. Ze haalt haar schouders op, voelt zich ongemakkelijk, knipoogt naar Anna die zich inzet voor vluchtelingen en kijkt met een blik van 'Daar heb je ze weer.'

Jammer dat Magali niet aanwezig is. Zij weet altijd met een kwinkslag van onderwerp te veranderen. Ze mist haar dochter.

Ze blaast een woud van kaarsjes uit, stuurt met de rook haar wens mee voor een sprankelend jaar en snijdt de taarten aan.

2

Ze wandelt door het heuvelachtige land van Zuid-Bourgondië. Het is een zeldzaam mooie avond. Een zachte wind speelt door de bomen. Het geurt naar dennen. George en zijn zoon halen voor de tweede keer hooi van de weide en tassen de schuren vol met wintervoorraad. Er lopen eenden op het erf van Lucette, waar een weelde aan geraniums groeit en rozen geuren in overvloed. Reebruine geiten verdringen zich nieuwsgierig bij het hek. Een eindje verder bewerkt Jean zijn groentetuin.

'Bonsoir! Quelle belle soirée!'

Jean is een oude man, gegroefd door vele jaren van noeste arbeid. Af en toe maakt ze een praatje met hem. Dan spreekt hij vooral over dingen die hem bezighouden: het weer, de groentetuin, de geiten. Met zijn zoon praat hij weinig, die heeft het te druk. Eens toen zijn vrouw met haar biologische kaas naar de markt ging, bracht ze hem een bezoek. Denise is jaloers, vertrouwde hij haar toe. Lisa mag haar niet. Ze is in staat een scène te maken als hij met een andere vrouw staat te praten. Hij heeft wel eens wat anders gedaan dan praten, maar daar is zij nooit achter gekomen. Lisa wordt over dat soort zaken op de hoogte gebracht door Bettina, haar huishoudhulp, die kennis heeft van geheime relaties en over telepathische gave moet beschikken, want ze weet terstond dat in het dorp dingen gebeuren waar anderen geen benul van hebben. 'Madame Dubois heeft haar laatste adem uitgeblazen', zei ze eens, terwijl ze driftig met de stofdoek in de weer was. Het

klopte op de minuut af.

Terwijl ze koffie dronk met Jean en genoot van zijn favoriete witte wijn, een *Pouilly Fuissé*, voor hem de koning van de Mâconnais, vertelde hij haar over vroeger. Denise wil niks meer over vroeger horen en vindt dat hij eindelijk eens over dat verleden heen moet stappen.

Ze weet niet precies waarom, maar zijn verhaal boeide haar intens. Kwam het door de eenvoud van zijn woorden, de echtheid, de emotie die ze las op zijn gezicht, toen hij voor het eerst sprak over de oorlog en over Hélène? Terwijl hij sprak, zag ze een jongeman tevoorschijn komen achter de rimpelige huid. Ze herkende hem van een groepsfoto uit 1937, eerste rij tweede van links. Hij valt op door zijn vieve blik, door de onschuld van zijn gelaat en de volwassen ernst van zijn lichaamshouding. Ze zag de jonge Jean, een puber nog, die later van het leven een flinke aframmeling zou krijgen en nog moest bekomen van schrik, van ongeloof en nauwelijks iets begreep van het waarom. Ze ziet een knappe bruidegom met dromen van onbegrensde mogelijkheden uit een tijd die niet meer is, het optimistische vertrouwen in de kracht van het leven, dat geleidelijk aan zou afbrokkelen. Het vuur van een passie gloeit nog altijd na in zijn zachte blik.

Toen Jean over de oorlog sprak, ging het over de ellende die hij gezien heeft in de kampen en over het geluk aan een gewisse dood te zijn ontsnapt. Hij was een half jaar krijgsgevangene, toen een onschuldige, maar hardnekkige ontsteking aan zijn voet hem het lopen belemmerde, wat hem als dwangarbeider feitelijk

nutteloos maakte. Daarom werd hij in 1942, als knul van amper achttien op de trein gezet om in een ziekenhuis in Dijon te worden behandeld, ver van het kamp dat verschillende van zijn kameraden niet zouden overleven. Na zoveel jaar kan hij nog steeds niet uit over wat hij heeft meegemaakt. Is hij niet, al was het vanaf de zijlijn, getuige geweest van één van de grootste verschrikkingen ooit? Een nachtmerrie die nooit een einde neemt.

Toen hij over zijn eerste vrouw sprak, waren het de gelukkige jaren die hij met haar beleefde, geluk dat hem al snel werd ontnomen. Zijn vrouw bleek leukemie te hebben. Dat kwam destijds totaal onverwacht. Binnen een maand overleed ze. Héléne klaagde nooit. Toen ze toegaf dodelijk vermoeid te zijn, was iedere kans op genezing verkeken. 'Ik was dol op haar. Ik mis haar elke dag. Ze was het mooiste meisje van het dorp'. 'Hoe heb je haar leren kennen?'

Zijn blik wordt dromerig, als hij aan dat moment denkt. 'Op 14 juli 1947 danste ik voor het eerst met haar een musette op het dorpsplein. Zij was mijn koningin. Ze werd de mijne.' Hij veegde met zijn mouw langs zijn ogen en glimlachte.

In het dorp wist men te vertellen dat Héléne beeldschoon was, *une fille très sympa, la plus belle du village*. Voor iedereen was het een schok geweest dat ze zo jong stierf. Thuis heeft Lisa in haar eentje *Reine de Musette* gedanst en zich de twee jonge mensen voorgesteld die hun geluk niet op konden op die veertiende juli, lang geleden.

Het landschap wordt gekleurd door een onwezenlijk licht. De boomstammen van het dennenbos zijn met rood velours bekleed, de heuvels omgeven door een zachtroze schijn. Aan de hemel golven lila-grijze schapenwolkjes. De avondbries wiegt haar als een kabbelende zee. Ze wordt er rustig van.

Als ze na enkele kilometers huiswaarts gaat, is alle kleur verdwenen. Het bos is zwart getekend. De heuvels liggen als een donkere muur aan de horizon en omsluiten het land met een norse ondoordringbaarheid. De oude Jean is nergens meer te bekennen. Gekrijs van kraaien verscheurt de stilte.

Ze houdt van zomeravonden waarop het licht niet volledig verdwijnt. Avonden waarop de dag geen afscheid lijkt te kunnen nemen en dralend wacht op de nacht. Het is noch dag, noch nacht. De nacht wil hem niet laten gaan, houdt zijn licht vast. Ze gaan hand in hand, gaan amoreus in elkaar op tot aan het ochtendgloren, dan pas gaan ze uit elkaar.

Deze avond is anders. De dag is vliegensvlug vertrokken, heeft de nacht in een donkere eenzaamheid gelaten met slechts een enkele verdwaalde ster en de sikkels van een bleekgele maan. Nog maar kort ervoor wekte de adembenemende lichtgloed een lange zomeravond verwachting.

Het vluchtige van dat wonderlijke licht, in een zucht kantelend in duisternis, stelt haar teleur. Ze begon zich een beetje te ontspannen tijdens een wandeling die met zoveel spanning begon. Even liet ze zich opnemen in iets groots, al weet

ze dat geluk broos is, dat het kan verdampen in het niets. Even was het daar weer, die sensatie dat het leven mooi is, zonder meer.

Het zou nooit donker moeten worden. Als kind had ze een hekel aan de nacht. Ze was er bang voor. Ze weet niet waarom. Voor de afwezigheid van alles? Misschien. Voor de stilte waarin je kunt verdwalen? In het donker lijkt er niets te zijn. Maar dat 'niets' is een dreigend 'iets'. Die kinderlijke angst is nooit ver weg. Het is een geruststelling als 's morgens door de vitrage licht filtert dat de knisterende donkerte van de nacht verdrijft.

Deze avond is het duister haast ogenblikkelijk na het licht gekomen, zonder zich te mengen, zonder overgang. Ze voelt de donkerte als een schaduw om haar heen dansen, een danse macabre die haar doet huiveren, ondanks de luwte van de zachte zomernacht.

3

Ze loopt terug naar huis. Een vage onrust knaagt, haar borsten zijn gespannen, haar kaken doen pijn. Vanmorgen is Matteo met een humeur van zeven dagen onweer vertrokken naar Parijs, met een vaag verhaal over business. Hij is veranderd. De man die ze tientallen jaren geleden leerde kennen, is ergens een vreemde gebleven. Nooit maakte deze vreemdheid haar eenzaam zoals nu. Zijn intrigerende persoonlijkheid, de zuidelijke zinnenprikkelende charme, zijn enthousiasme voor haar, de passie voor zijn werk lijken verscholen geraakt achter een scherm van verstrooidheid. Ze heeft niet het gevoel hem na al die jaren goed in beeld te hebben. Zijn gedachten zijn bezet door een wereld waar zij geen deel aan heeft.

Is ze zelf veranderd, minder spontaan geworden? Ze weet het niet. Ze houdt van hem met hart en ziel. Beminnen is kennen? Of is beminnen ontdekken dat je de ander nooit helemaal zult kennen.

Er zijn momenten, vol lichtheid waarop het leven haar draagt en alles in haar uitzinnig vibreert. Dan is ze vrolijk tegen alle redelijkheid in, zonder enige aanleiding, dronken van leven, in een roes van zorgeloosheid. Even mag ze toeschouwer zijn van een pure werkelijkheid. Ze ziet een hortensia in hemelsblauw, de iriserende kleuren van een goudwesp, de violette teerheid van wiegelende cosmos. Ze ziet een boom die 'af' is, die niet volmakter kan zijn dan hij is. Een platonisch oerbeeld, met kleur en vorm in de alleroorspronkelijkste staat. De wind trekt haar

aandacht, terwijl hij door hoog gras rolt en suizelend aan bladeren rukt. Of het is bladstil. Slechts één enkel blaadje beweegt heftig op en neer, alsof het vibreert op het ritme van een onzichtbare energie. Er staat een regenboog als een beschermengel met één vleugel op het weiland, de andere op een heuvelrug.

Ze ziet zonder inspanning, zonder bewust te kijken, vanuit een innerlijk perspectief. Het leven toont een verborgen dimensie, tintelt van vreugde, alsof ze op het punt staat tot over haar oren verliefd te worden. Ze voelt dat het bruist van binnen, dat er een oerkracht schuilt, een geest-vervoerende energie. In haar binnenste is het even weids en oneindig als de ruimte, even onbevattelijk en onbekend. Maar het dagelijkse leven hield haar altijd weer met beide benen op de grond. Magali heeft hoge koorts. Lorenzo wordt in elkaar geslagen. Haar vader sterft. Matteo is afwezig. Dan weet ze weer wat ze altijd al wist. Er is een onrust die niet voorbij gaat, een blijvende behoefte aan bescherming, die vanaf het ogenblik dat ze voor het eerst bewust werd van zichzelf, zich nestelde in een uithoek van haar ziel. Een sluimerende onrust of noem het waakzaamheid, die na de geboorte van haar kind naar boven kwam. Die er wellicht altijd al was, al sinds het moment dat ze het zelf uitschreeuwde om gevoed te worden, gewiegd en getroost. Ze wist dat het waanzinnig sterke leven broos is en sterfelijk. Maar uiteindelijk draaide het toch om de kleine strubbelingen van alledag. 'Waarom ben je zo boos? Wat scheelt er aan?' 'Wát! Word jij gepest op school? Heeft een jongen jou geschopt? Je moet je wél verdedigen, hoor. Dus